

закладу повинна контролювати та коригувати всю роботу з екологічного виховання учнів.

Список використаних джерел:

1. Байбара Б.М. Дослід у процесі навчання природознавства // Початкова школа – 2000. – № 12. – С. 19-21.
2. Вороніна Л. Взаємодія школи й сім'ї в екологічному вихованні / Л. Вороніна // Шкільний світ. – 2005. – № 18–19. – С. 3–25.
3. Концепція екологічної освіти України // Директор школи. – 2002. – № 16(208). – С. 20–29.
4. Лабій Ю. Педагогічні основи екологічного виховання / Ю. Лабій // Вертикаль. – 1999. – № 1. – С. 10–12.
5. Туманова И.В. Формирование экологической культуры личности ребенка в системе деятельности школы-комплекса / И.В. Туманова, Л.Н. Альбрехт. – Запорожье: ЛИПС. Лтд, 2003. – 110 с.

Зіновчик В.М.

студент,

Науковий керівник: Суятинова К.Є.

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сьогоднішній день проблема розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку стоїть дуже серйозно. Її актуальність зумовлюється пріоритетними напрямками основних ідей Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті, Законів України «Про освіту» і «Про дошкільну освіту», Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля», спрямованими на модернізацію дошкільної освіти, оновлення її змісту, вдосконалення форм, методів навчання дітей рідної мови, розвитку культури мовлення та мовленнєвого спілкування.

Розвиток зв'язного мовлення відіграє важливу роль у процесі розвитку дитини. Оволодіння навичками зв'язного мовлення дозволяє дитині вступати у вільне спілкування з однолітками та дорослими, дає можливість отримати необхідну їй інформацію, а також передати накопичені знання та враження про навколишній світ. Саме тому, сучасна лінгводидактика акцентує увагу на широкому застосуванні активних способів навчання, що стимулюють продукування одиниць мовлення в самостійному висловлюванні дітей. Одним із яких є застосування української народної казки як засобу розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку.

На сьогодні проблема розвитку мовлення дошкільнят за допомогою казки залишається недостатньо дослідженою: в науці відсутня чітко вибудована

методична система використання казок як засобу розвитку мовлення з урахуванням психологічних особливостей дітей дошкільного віку.

Становлення, розвиток зв'язного мовлення дошкільників було предметом дослідження вчених різних галузей: психологів (Л. Виготський, О. Лурія, Г. Леушина, С. Рубішштейн), психолінгвістів (М. Рождественский, Л. Щерба), педагогів (В. Захарченко, Е. Короткова, Н. Кузіна, Є. Тихеева), лінгводидактів (А. Богуш, Д. Фесенко, О. Біляєва, Л. Паламар).

Мета статті: розкрити зміст та значення української народної казки на розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників.

Мовленнєвий розвиток дитини є одним із основних чинників становлення особистості в дошкільному дитинстві. Ступінь розвитку цієї сфери психіки визначає рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень дитини – потреб та інтересів, знань, умінь і навичок, а також інших психічних якостей, що є основою особистісної культури [4].

Як зазначено в Базовому компоненті дошкільної освіти, саме дошкільний вік є сензитивним періодом для оволодіння мовою. Мова розглядається як «канал зв'язку» для одержання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно-абстрактного» [1].

Сучасна лінгвістика та лінгводидактика розглядають поняття зв'язного мовлення у двох напрямках: як процес створення зв'язного висловлювання та як продукт мовлення (текст чи дискурс). Зв'язне мовлення визначається як єдине смислове та структурне ціле, що складається з тематично та логічно пов'язаних між собою відрізків і відбиває усі істотні сторони свого предметного змісту (А. Богуш, Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтєв). У створенні зв'язного мовленнєвого продукту науковці виокремлюють діяльнісний та особистісний компоненти. Діяльнісний компонент зумовлюється процесами утворення й сприймання повідомлення, регуляції та контролю власної мовленнєвої діяльності. Особистісний – тим, що в мовленні особа виявляє свою індивідуальність – характер, темперамент, рівень загальної культури.

За умов національного відродження духовності та культури українського народу ефективним засобом розвитку зв'язного мовлення може виступати народна казка.

Казка – невичерпне джерело народної мудрості, один із найпопулярніших жанрів словесності. У лінгводидактичному енциклопедичному словнику, казка – це усний народний твір, який виник у безпосередньому спілкуванні оповідача із слухачами [3, с. 47]; зв'язний текст розповідного характеру, з вигаданим, часто фантастичним змістом, якому притаманні всі риси зв'язного тексту: тематична єдність, наявність заголовку, змістова завершеність, інформативність викладу, цілеспрямованість, інтеграція, структурна організація (приказка, зав'язка), зв'язок між частинами (казковими віхами), відпрацьоване мовлення відповідно розмовного стилю мови [3, с. 29].

Дослідниця українських народних казок Л. Дунаєвська визначає казки як «епічні оповідання чарівно-фантастичного, алегоричного і соціально-побутового характеру зі своєрідною системою художніх засобів,

підпорядкованих героїзації позитивних, сатиричному викриттю негативних образів, часто гротескному зображенню їх взаємодії» [2, с. 6].

Розглядаючи казку крізь призму її навчально-виховних можливостей можна твердити, що казка органічно увійшла в світ дитини, допомагає їй вчитися і вдосконалюватися, переносити у сферу реалій вимріяне, і такі бажані дива, коли долаються будь-які труднощі й страхи, негативні імпульси.

На думку вітчизняного психолога О. Запорожця, цінність народної казки в тому, що вона сприяє активному співпереживанню персонажам, а це і є той спосіб, через який казка впливає на розвиток зв'язного мовлення дошкільника.

Для того щоб українська народна казка сприяла активному розвитку зв'язного мовлення, роботу з казкою з дітьми старшого дошкільного віку потрібно проводити в декілька етапів:

1. Попередня робота: вивчення приказок, прислів'їв; виконання артикуляційних вправ; добирання дидактичних ігор та вправ; створення сприятливої для роботи атмосфери; підготовка необхідного матеріалу (іграшок, посібників, аудіозаписів тощо);

2. Безпосередня робота з казкою: виразне розповідання казки – використання ілюстрацій, різних видів театру тощо; вільне коментування дітей, розповідання за змістом казки – словесні інтерпретації пережитого сюжету;

3. Бесіда за змістом казки;

4. Повторне читання казки.

У роботі зі старшими дошкільниками, буде доречним використання прийому «входження в казку». Для цього потрібно залучити дітей до ігрової діяльності за змістом казки, зокрема можна провести: ігри-драматизації; ігри-пантоміми; ігри-жарти; ігрові вправи на розв'язання проблемно-пошукових ситуацій; спеціальні мовленнєві ігри.

Отже, одним із важливих, ефективних і перевірених способів розвитку словесної творчості у дітей завжди була українська народна казка. Адже саме казка найкращим чином активізує дитячу уяву і творче мислення, служить зразком літературної мови і засобом розвитку зв'язного мовлення, джерелом образів і сюжетів. Прослуховування казок дозволяє розширити, збагатити словниковий запас, закласти міцний фундамент зв'язного мовлення. На нашу думку, розвивальні можливості казки невичерпні, тому подальшою роботою над даною проблемою, ми вбачаємо у розробці програми у роботі з казкою.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. В. Гавриш, О. П. Долинна та ін. – Київ: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка / Л. Ф. Дунаєвська. – Київ: Вища школа, 1987. – С. 6.
3. Лингвистический энциклопедический словарь // Ред. В. Н. Ярцева. – Москва: Сов. энциклопедия, 1990. – 636 с.
4. Кравченко О. В. Мовленнєвий розвиток дошкільників – запорука їхньої наступної успішності. Навчально – методичний посібник / О. В. Кравченко, вихователь – методист дошкільного навчального закладу № 3 м. Прилуки Чернігівської області, 2009. – 75 с.